

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра інформаційних систем

Затверджено

На засіданні
кафедри інформаційних систем
факультету прикладної математики та
інформатики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № ____ від _____ 2021 р.)

Завідувач кафедри Г.А. Шинкаренко

_____

Силабус з навчальної дисципліни
Методи комп'ютерних обчислень,
що викладається в межах ОПП Комп'ютерні науки
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 122 – комп'ютерні науки

Львів 2021 р.

Назва дисципліни	Методи комп'ютерних обчислень
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики Кафедра інформаційних систем (КІС)
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	12 – інформаційні технології 122 – комп'ютерні науки
Викладачі дисципліни	Шинкаренко Георгій Андрійович, професор КІС, Дреботій Роман Григорович, к.ф.-м.н., асистент КІС, Остапов Олександр Юрійович, асистент КІС, Стельмашук Віталій Володимирович, к.ф.-м.н., асистент КІС Василишин Богдан Богданович, асистент КІС
Контактна інформація викладачів	heorhiy.shynkarenko@lnu.edu.ua; https://ami.lnu.edu.ua/employee/shynkarenko ; oleksavdr.ostapov@lnu.edu.ua; https://ami.lnu.edu.ua/employee/ostapov ; roman.drebotiy@lnu.edu.ua; https://ami.lnu.edu.ua/employee/drebotiy ; vitaliy.stelmashchuk@lnu.edu.ua; https://ami.lnu.edu.ua/employee/stelmashchuk ; Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська, 1, каб. 260.
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/лабораторних занять (за попередньою домовленістю) та згідно розкладу консультацій.
Сторінка курсу	https://ami.lnu.edu.ua/course/methods-of-computer-calculation-cs
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам знання принципів скінченно-елементного аналізу, як необхідного інструменту у вигляді програмного забезпечення для наукових та інженерних обчислень. Тому у курсі представлено застосування методу скінченних елементів (МСЕ) до лінійних стаціонарних і нестаціонарних задач, а також задач на власні значення. Основну частину курсу займає розгляд практичних і теоретичних аспектів МСЕ та основ програмної реалізації його алгоритмів.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Методи комп'ютерних обчислень” є нормативною дисципліною з спеціальності 122 – комп'ютерні науки для освітньої програми Комп'ютерні науки, яка викладається в 6-му семестрі в обсязі 4-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни “Методи комп'ютерних обчислень” є освоєння студентами теоретичних і практичних основ МСЕ та принципів розробки програмного забезпечення для їх реалізації на робочих станціях і кластерах.
Література для вивчення дисципліни	1. <i>Трушевський В.М., Шинкаренко Г.А., Щербина Н.М.</i> Метод скінченних елементів і штучні нейронні мережі. Теоретичні аспекти і застосування. Львів, Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2014 – 396 с. 2. <i>Шинкаренко Г.А.</i> Проекційно-сіткові методи розв'язування початково-крайових задач. Київ, НМКВО, 1991. – 88 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. <i>Шинкаренко Г.А.</i> Основи екології: Математичні проблеми охорони довкілля. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2006 – 80 с. https://ami.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/EcoMod.pdf 4. <i>Савула Я.Г.</i> Числовий аналіз задач математичної фізики варіаційними методами. Львів, Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2004 – 221с. 5. <i>Абрамов С., Ліпіна О., Шинкаренко Г., Ямелинець А.</i> Кусково-лінійні апроксимації h-адаптивного методу скінченних елементів для одновимірних крайових задач // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. прикл. матем. та інформ.–2006. Вип 11, с. 3-18 6. <i>Brenner S.C., Scott L.R.</i> The Mathematical Theory of Finite Element Methods. Springer-Verlag New York Inc., 1994 – 294 pp. 7. <i>Gockenbach M.S.</i> Understanding and Implementing the Finite Element Method. SIAM, 2006. – 380 pp. 8. <i>Akin J. E.</i> Finite Element Analysis with Error Estimators. Elsevier, 2006. – 447pp. 9. <i>Zienkiewicz O. C.</i> The Finite Element Method. Vol. 1: The Basis. Oxford: Butterworth & Heinemann, 2002. - 688 p 10. https://www.coursera.org/learn/finite-element-method/ 11. https://freefem.org/ 12. https://fem-code.com/ 13. Scilab www.scilab.org
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 90 годин. Аудиторних занять: 64 год., з них 32 год. лекцій та 32 години лабораторних робіт. Самостійної роботи: 26 год.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лінійні оператори і функціонали в гільбертових просторах; - Крайова та варіаційна задачі, головна та природна крайові умови - Простір допустимих функцій, білінійна і лінійна форми, неперервність, V-еліптичність; - Коректність варіаційної задачі, теорема Лакса-Мільграма-Вишика; - Задачу про мінімум квадратичного функціоналу, узагальнений розв’язок; - Апроксимації Рітца-Гальоркіна та методу скінченних елементів (МСЕ); - Базисні функції просторів апроксимацій МСЕ: Лагранжові, Ермітові одновимірні апроксимації. апроксимації на трикутниках, двовимірні ізопараметричні апроксимації, просторові апроксимації на тетраедрах та шестигранниках; - Інтерполяційні властивості апроксимацій МСЕ; - Методи обчислення та розв’язання систем рівнянь МСЕ; - Апріорні оцінки похибки та збіжність апроксимацій МСЕ, апостеріорні оцінки порядків збіжності апроксимацій МСЕ; - Початково-крайові та варіаційні задачі для параболічних рівнянь, рівняння балансу; - Напівдискретні апроксимації Гальоркіна для параболічних задач; - Однокрокові рекурентні схеми інтегрування в часі напівдискретизованих параболічних задач, їх стійкість та збіжність. - Початково-крайові та варіаційні задачі для гіперболічних рівнянь, рівняння балансу; - Напівдискретні апроксимації Гальоркіна для гіперболічних задач; - Однокрокові рекурентні схеми інтегрування в часі напівдискретизованих гіперболічних задач, їх стійкість та збіжність. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Будувати схеми МСЕ для одновимірної задачі дифузії-адвекції-

	<p>реакції;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Будувати схеми МСЕ для двовимірної задачі дифузії-адвекції-реакції; - Будувати ізопараметричні апроксимації МСЕ для еліптичних задач; - Будувати напівдискретні апроксимації для нестационарних задач; - Реалізовувати схеми МСЕ з використанням сучасних технологій та середовищ обчислень; - Аналізувати результати числових експериментів.
Ключові слова	Варіаційні методи, МСЕ, програмна реалізація МСЕ
Формат курсу	<p>Очний, дистанційний</p> <p>Проведення лекцій, лабораторних робіт і консультацій.</p> <p>Ознайомлення з Internet курсами по МСЕ</p> <p>Open University courses: https://www.open.edu/openlearn/science-maths-technology/introduction-finite-element-analysis/content-section-1 або eDX courses: High Performance Finite Element Modeling https://www.edx.org/course/high-performance-finite-element-modeling?source=aw&awc=6798_1587147662_7cb82852a251632f8bb9ad32b97285a1&utm_source=aw&utm_medium=affiliate_partner&utm_content=text-link&utm_term=301045_https%3A%2F%2Fwww.class-central.com%2F або COURSERA courses: https://www.coursera.org/learn/finite-element-method/exam/sO3rZ/unit-2-quiz</p>
Теми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ. Мета та завдання курсу. Організація курсу. Комп'ютерні CAD/CAM технології. 2. Варіаційне формулювання крайової задачі в гільбертовому просторі. Варіаційне рівняння. Простір допустимих функцій. Головні та природні крайові умови. Узагальнений розв'язок крайової задачі. Задача мінімізації квадратичного функціоналу. Коректність варіаційної задачі. 3. Метод Гальоркіна. Метод Рітца. Метод скінченних елементів 4. Апроксимації на скінченних елементах. Апроксимації ермітового типу, апроксимації функціями-бульбашками. 5. Апроксимації на трикутниках. Апроксимації на тетраедрах. Ізопараметричні апроксимації. 6. Апріорна оцінка точності. Апріорна оцінка точності за Нітше. 7. Крайові задачі для рівняння Пуассона. Схема МСЕ побудована на ізопараметричних апроксимаціях. 8. Варіаційне формулювання параболічної задачі. Напівдискретні апроксимації Гальоркіна. Стійкість і збіжність напівдискретних апроксимацій. Дискретизація варіаційної задачі за часом. 9. Проблеми програмної реалізації.
Підсумковий контроль, форма	Підсумковий екзамен у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з :Чисельних методів; Програмування; Функціонального аналізу; Диференціальних рівнянь, достатніх для сприйняття категоріального апарату МСЕ

<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Презентації, лекції Індивідуальні завдання Групові проекти, менторство</p>
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Комп'ютер із програмним забезпеченням Visual Studio 2017/2019, Internet доступ до обчислювального кластера, бажано, Wolfram Mathematica.</p>
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • індивідуальні завдання : 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • колоквиуми: 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40 • ознайомлення з безкоштовними курсами по МСЕ в Internet з виконанням індивідуальних завдань: 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 15 • екзамен: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають дві письмові роботи (колоквиум з теорії і практики МСЕ) і звіти про виконання проектів.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p>Крайова та початково-крайова задачі. Варіаційне формулювання крайової задачі. Коректно сформульована варіаційна задача. Теорема Лакса-Мільграма-Вишика. Симетрична білінійна форма та функціонал енергії. Дискретизація варіаційної задачі. Апроксимації Рітца-Гальборкіна. Апроксимації методу скінченних елементів, особливості базисних функцій МСЕ. Априорні оцінки похибки апроксимації МСЕ. Збіжність</p>

	<p> послідовності апроксимацій МСЕ. Варіаційне формулювання параболічної початково-крайової задачі. Рівняння балансу. Стійкість напівдискретних апроксимацій. Однокрокова рекурентна схема інтегрування в часі. Стійкість та збіжність ОРС. Варіаційне формулювання гіперболічної початково-крайової задачі. Рівняння балансу. Стійкість напівдискретних апроксимацій. Однокрокова рекурентна схема інтегрування в часі. Стійкість та збіжність ОРС. </p>
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу</p>